218872 - Yakın akrabası veya uzak birisinin ölen kimse adına verdiği sadaka sahihtir

Soru

Âilesi ve çocuklarından, hatta tanıdıklarından veya arkadaşlarından olmayan birisinin ölen kimse için sadaka niyetiyle bir mescit yaptırması veya sadaka vermesi sahih midir?
Ölen kimse için ona duâ etmek mi daha fazîletlidir, yoksa onun adına sadaka vermek mi daha fazîletlidir?
Bu konuda bizi delilleriyle birlikte bilgilendirebilir misiniz?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Birincisi:

Ölen kimsenin adına verilen sadakanın sahih (geçerli) olabilmesi için, ölen kimsenin yakın akrabalarından ve çocuklarından olması şart değildir. Aksine yakın akraba tarafından verilen sadaka sahih olduğu gibi,uzak (yakın akraba olmayan) birisi tarafından vesilen sadaka da sahihtir.

İbn-i Kudâme -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Bir kimsenin, müslüman ölü için yaptığı ve sevâbını ona bağışladığı her türlü salih amel, Allah'ın izniyle ölüye fayda verir (sevâbı ona ulaşır)."[1]

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymîn -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"İnsanın, müslümanların ölülerinden birisine sevâbını bağışlama niyetiyle bir ibâdeti Allah -azze ve celle-'ye yapması câizdir. Bu ölü, ister yakın akrabası olsun, isterse yakın akrabalarından birisi olmasın, farketmez."[2]

Buna göre bir kimsenin ölen arkadaşının adına sadaka vermesi veya sevâbını ona bağışlama niyetiyle bir câmi veya mescit yaptırması sahihtir.Bütün bu amellerin ecri, Allah'ın izniyle ölüye ulaşır.

Sadakanın sevâbının ölüye ulaşacağı konusunda (157658) nolu soruların cevaplarına bakabilirsiniz.

İkincisi:

Ölüye duâ etmenin ve onun adına sadaka vermenin (tasadduk etmenin) câiz olduğuna hadisler delâlet etmiştir. Ölüye duâ etmek ile onun adına sadaka vermek arasında hiçbir çelişki yoktur.

Bir kimse, ölen kimse adına sadaka verebileceği gibi aynı zamanda ona duâ da edebilir. Fakat efdaliyet yönüne bakacak olursa, ilim ehli, ölü için duâ etmenin, onun adına sadaka vermekten daha fazîletli olduğu veya ölü için bağışlanması en fazîletli olan şeyin, tartışmasız duâ olduğu görüşüne varmışlardır.

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymîn -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Ölü için en fazîletli olan; onun adına sadaka vermek veya kurban kesmek veyahut da haccetmek yerine ona duâ etmektir. Çünkü Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ölen kimse için yapılmasını istediği ve teşvik ettiği şey; duânın tâ kendisidir.

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sâbit olan hadiste o şöyle buyurmuştur:

[إِذَا مَاتَ ٱلْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ: إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جاَرِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صاَلِحٍ يَدْعوُ لَهُ. رواه مسلم]

"İnsan öldüğü zaman, amelinin sevabı kesilir. Ancak (hayrın devamlı olması ve faydasının kesilmemesi sebebiyle) şu üç şeyin sevabı kesilmez: Sadaka-i Câriye (müslümanların yararlanması için bir şeyi Allah rızâsı için vakfetmek gibi), faydalı ilim (insanlara Allah rızâsı için dînî ilimleri öğretmek veya bunun için kitap yazmak gibi), kendisine duâ eden hayırlı evlât (insan vefat ettikten sonra arkasında kendisine rahmet ve mağfiretle duâ eden birisini bıraktığı zaman, o evlâdın duâsı, yabancı bir kimsenin duâsından daha çok kabûle şayandır)."[3]

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bu hadiste, kendisine duâ eden salih evladı zikretmiştir.Hadis,

salih amel hakkında olmasına rağmen Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem: "Kendisi adına sadaka veren veya hacceden veyahut da buna benzer salih ameller işleyen salih evlat" dememiştir.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-, ölen kimse için diğer salih amelleri bırakıp duâyı tercih edince, duânın daha fazîletli olduğu anlaşılmış olmaktadır.

Bu sebeple ben, müslüman kardeşlerime, ölülerine salih amellerin sevaplarını bağışlamak yerine, onlara duâ etmelerini, salih amelleri de kendilerine yapmalarını öğütlüyorum. Çünkü hayatta olan kimse salih amele muhtaçtır. Hiç kimse yoktur ki öldükten sonra salih amel için pişmanlık duymuş olmasın. Eğer kişi iyi bir insan ise, hayır işleyerek sevabını artıramadığı için, eğer kötü bir insan ise, belki tövbe edip Allah'tan af ve mağfiret dilemediği için pişman olacaktır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

((حَتَّى إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ (99) لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحاً فِيما تَرَكْتُ كَلاَّ إِنَّها كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُها وَمِنْ وَرائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ (100))) [سورة المؤمنون الآيتان: 99–100]

"Nihayet onlardan birine ölüm gelince: Rabbim! Beni dünyaya geri gönder ki, terk ettiğim dünyada salih bir amel yapayım, der. Hayır! Bu, sadece onun söylediği (boş) bir sözden ibârettir.Onların arkasında, tekrar dirilecekleri güne kadar (devam edecek, dünyaya dönmelerine engel) bir perde (berzah) vardır."[4]

Allah -azze ve celle- yine şöyle buyurmuştur:

((وَأَنْفِقُوا مِنْ مَا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلا أَخَّرْتَنِي إِلىَ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ (10) وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْساً إِذَا جاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِما تَعْمَلُونَ (11))) [سورة المنافقون اليتان: 10–11]

"Herhangi birinize ölüm gelip de:Ey Rabbim! Beni yakın bir zamana kadar geciktirsen de sadaka verip iyilerden olsam! demeden önce, size rızık olarak verdiğimiz şeylerden Allah yolunda harcayın.Allah, eceli geldiğinde hiçbir kimseyi asla ertelemez. Allah, bütün yaptıklarınızdan haberdardır."[5]

Ey hayatta olan kardeşim!

Salih amele sen muhtaç durumdasın. Bu sebeple salih ameli kendin için yapmalısın. Baban, annen, erkek veya kız kardeşlerinden ölmüş olanlara ve müslümanlardan diğer ölmüş olanlara da duâ etmelisin.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetinin delâlet ettiği şey, işte budur.

Fakat bununla birlikte insan, sevâbı ölen kimse için olsun diye onun adına sadaka verirse veya onun yerine oruç tutarsa veyahut da namaz kılar da sevâbını ona bağışlarsa, bunda bir sakınca yoktur."[6]

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

---

[1] "el-Muğnî", c: 2, s: 226

[2] İbn-i Useymîn, "Fetâvâ Nurun ale'd-Derb",

[3] Müslim; hadis no:1631

[4] Mü'minun Sûresi: 99-100

[5] Münâfikun Sûresi: 10-11

[6] İbn-i Useymîn, "Fetâvâ Nurun ale'd-Derb"